

Dr. Noha hétköznapijai

EÖRSI ISTVÁN

Hóesésben

Egyszer, amikor Dr. Noha, még fiatal korában, este nyolckor kilépett az Országgyűlési Könyvtárból, meglepetten konstata, hogy megfehéřült a világ. Az Országgyűlés épületének sarkánál, az árkádokon túl egy kamaszfiú nagy, szaladó szarvast rajzolt ujjával a hóba, de mire a fejét befejezte, hátsó lábai eltűntek az újabb hóréteg alatt. A fiú elmélyítette a halványuló vonalakat, de közben újabb vékonyka lepel fedte be a szarvas fejét. Dr. Noha megállt, és nézte, miként kényszerül makacs önisméltésre szeme előtt a művészi tevékenység, melynek háttérében a Parlament, a Hazugság Háza fehérre magaslott bele a feketeségbe. A Parlamentnek nem árt a hó, de a szarvas nyomtalanul betemetődik, mihelyt a fiú megéhezik, és hazamegy vacsorázni. „Csak-hogy ha ki akarunk fejezni valamit – gondolta Dr. Noha –, nem törődhetünk a várható perspektívákkal. A perspektívák amúgy is riasztóak.” Tovább bámulta a művészt, aki látszólag nem vett tudomást róla. „Nyugodtan abbahagyhatod, a te szarvasod a hó alatt is tud szaladni” – ezt akarta mondani, de tartotta a száját, és értelmelmezhetetlen, nyugodt öröm töltötte el.

Egy rendes család

Dr. Noha grazi szállodája előtt a telefonfülkében arra lett figyelmes, hogy egy patkánykölyök az esti szürkületben átszalad a járdán, az épület falához érve megtorpan, fejét gyors mozdulatokkal a fal tövéhez ütögeti, majd egyszer csak – hipp-hopp – eltűnik egy résben. A rejteklük fölött, kivilágított párás ablak mögött fehér ruhás alakok imbolyogtak, a konyhaszemélyzet. Közelgett a vacsora ideje.

„Közeleg a vacsoraidd” – mondta a telefonba. „Ugyan – válaszolta messziről egy női hang –, még csak hat óra.” „Grazban már alkonyodik” – felelte Dr. Noha. Ebben a pillanatban egy másik patkánykölyök szaladt át a járdán, majd átrépselt magát a fal lyukán, a konyhaablak alatt. „Már a második gyerek is befutott. Feltételezésem szerint korgó hassal.” – „Milyen gyerek?” – „Patkánygyerek. Ímhol a harmadik is.” – „Hol?” – hangzott az értetlen kérdés. – „A hotelem falánál. Már eltűnt, de a negyedik most szalad át a járdán.” Női nevetés töltötte meg a drótot. – „Ne nevsz – mondta Dr. Noha –, jelentőségteljes, komoly dologról számolok be neked. Ni csak, az ötödik.” – „Kedvesek?” – kérdezte a női hang. –

„Nagyon. Kedvesek és pontosak. Érzésem szerint az összes gyerek befutott már. Otthonos pince. Étvágygerjesztő dohszag. A család körülvesz egy jó illatú hulladékot. A papa elmondja az asztali áldást. A mama fűtötyent, és akkor mind nekilátnak.” – „Te meg örülsz – mondja a női hang –, hogy anyagelvű világunkban

húsz évvel korábban eltöltött néhány jókedvű éjszakát. Habozás nélkül odament hozzá. Az asszony felnézett rá, helytel kínálta. „Itt nagyon jó a birkasült – mondta –, még mindig szereted?” – „Nagyon.”

Ettek, beszélgettek és nevetgéltek, mint régen. Amióta nem látták egymást,

TETTAMANTI BÉLA RAJZA

sem pusztult ki teljesen a régi értékek becsülete.” – „Hát nem szép ez? – kérdezte Dr. Noha. – A patkánykák mind befutottak sötétedés előtt.” – „Már hetek óta nem volt ilyen nyugodt, ilyen elégedett a hangod” – állapította meg a nő.

Találkozás húsz év múlva

Hideg márciusi estén egy idegen város valamelyik görög vendéglőjében Dr. Noha megpillantott egy asszonyt, akivel

az asszony férjhez ment, majd elvált. Gyereke nincs. Ebben a városba azért jött, hogy megnézzze diákkori barátnőjének a kiállítását. „Emlékszel a védőbugyira?” Kapcsolatuk idején Dr. Noha egyszer megharagudott valamiért az asszonyra, és noha egy ágyon feküdtek, nem akart hálni vele. Ezért azt mondta neki, hogy hiába fickándozik, ő ma éjjel nem veszi le a védőbugyiját. Be is tartotta a szavát, bármilyen nehezére esett neki. „Hát a pokrócos beszélőre?” – kérdezte a férfi. Egy ízben fűtetlen szobájában háltak, és

csak egy pokrócuk volt, amelyet folyvást lerángattak egymásról. Dr. Noha elment akkor, hogy 1953 előtt a bányákban az elítéltek, ha különlegesen jól dolgoztak, beszélőt kaptak, és engedélyt arra, hogy egy pokróccal felszerelve a bokrok közé vonulhassanak feleségük társaságában. Ezt hívták pokrócos beszélőnek.

Vacsora után Dr. Noha elkísérte szállodájáig az asszonyt. Hideg szél fűjt. Egy sötét parkon kellett átmenniük. Dr. Noha megállt. „Milyen a melled?” – „Változatlan.” Dr. Noha kigombolta az asszony kabátját, és benyúlt a blúza alá. Melltartót nem tapasztalt. „Fantasztikus” – mondta. Tovább ballagtak, és Dr. Nohát, már a szálloda fényeiben, előntötte a szeretet hulláma, mert szarkalábakat fedezett fel társnője szeme körül. „Mindegy, hogy szonettet ír-e az ember – mondta –, vagy ilyen melleket tárol, mindenképpen hős, ha felveszi a harcot az idővel.” Az asszony elkomorlyodott, megpuszította Dr. Noha arcát, és gyors lépésekkel megindult a forgójató felé.

A cáfolat cáfolata

Csengettek. Dr. Noha ajtót nyitott. A nagyra nőtt, vállas férfi félretolta, belépett az előszobába, és becsukta az ajtót. „Mit óhajt?” – kérdezte Dr. Noha. Vendége széthúzta ajkai függönyét fehér lapátfogai elöl. „Miért mosolyog?” – kérdezte Dr. Noha. „Nem megyünk be?” – hangzott a válasz.

„Szép lakása van” – mondta a dolgozószobában. Kinézett az ablakon. „A mi Dunánk – mondta –, maga meg csak nézi, innen felülről.”

„A bejáratú ajtó fölé felszereltem egy kamerát” – hazudta a biztonság kedvéért Dr. Noha. „Tudom – felelte a látogató –, nem vagyok vak.”

Sokáig hallgattak. Aztán ezt mondta a látogató: „Ide figyeljen. Ne merje még egyszer azt állítani rólam, hogy antiszemita vagyok.” – „Azt sem tudom, hogy maga kicsoda” – válaszolta Dr. Noha. A látogató elvörösödött. „Pofa be – mondta halk, sima hangon –, mert kinyomom a szemét, maga rohadt, szájba lökött zsidó.”

A liftben

Dr. Noha meghallotta, amint a tágas, zsúfolt liftben egy nála jóval fiatalabb, de azért már távolról sem fiatal kollégája ezt mondja valakinek: „Ha akarom, megy még, de már nem nagyon akarom.” „Ézám a bölcsesség – gondolta Dr. Noha –, úgy tesz, mint hogyha szabadon cselekedne, csak mert kényszerítő ok nélkül adja meg magát. Utolsó könyvében

egyetlen rossz jelzőt sem találtam, de olyat sem, amelyet meg kellett volna jegezzenem.” A lift megállt, és ekkor Dr. Noha meghallott még egy mondatot: „Még szerencse, hogy Margit nem bánja.” „Miért bálná?” – gondolta Dr. Noha.

A kaland

Egy november végi estén, nyolc óra felé, a város sétálóutcájában egy lány odalépett dr. Nohához, aki éppen egy könyvesbolt kirakatát bámulta. „Segíthetek valamiben?” – kérdezte. Dr. Noha keskeny sápadt arcot látott, melyből nagy barna szem ragyogott rá komolyan. És az a kedves, bátorító mosoly. Rafinéria nélkül, barnán sugárzott Dr. Nohával szemben, mert kabátja és cipője is barna volt, meg hosszú haja is, amely a hátára omlott. Dr. Noha egy pillanatra azt képzelte, hogy diáklánnyal áll szemben, aki összeszólalkozott az édesapjával, és elrohant hazulról, ide, ebbe a fényes utcába, hogy kifújja belőle a haragot a hideg szél. Nézték egymást – a lány kissé magasabb volt, és áradt belőle az érdeklődés meg az önbizalom. „Hogy maga milyen bővöletes?” – mondta neki Dr. Noha álméklodva. Ez meg biccentett picit. „Köszönöm” – válaszolta, és már sétált is tovább.

Esti kérdés

Dr. Noha roppant erőfeszítéssel elolvasta a miniszoknyás költőnő verseit. „Maga zárt formákban ír, ami manapság nagy ritkaság – mondta –, de zűrzavarosan gondolkodik. Ez nem termékeny, hanem inkább bénító ellentmondás.” „Szóval rossznak tartja őket?” – kérdezte a költőnő. Dr. Noha kinézett ablakán: az alkonyi Duna nyugodtan folydogált, a hídon éppen kigyulladtak a lámpák. „Nem jobbak, mint Babits Esti kérdése” – válaszolta. A fiatal költőnő összecsapta a kezét. „De hiszen ez a magyar irodalom egyik legszebb verse” – kiáltotta, és már idézte is a híres zárósortokat: „vagy vedd példának a piciny fűszálat: / miért nő a fű, hogyha majd leszárad? / miért szárad le, hogyha újra nő?”

„Pontosan erről beszélek – válaszolta Dr. Noha. – Zárt forma, éretlen gondolat. Tápszer eltökélten mély lelkek számára.” „Hogy beszélhet ilyen? – csattant fel a fiatal költőnő –, ez egy befejezett, kerek gondolat. Mindnyájan tapasztaltuk már, mennyire igaz.” „Nem az a fűszál nő újra, amelyik leszárad – mondta Dr. Noha –, hanem egy másik. »Az Élet él és élni akar« – látja, ez pontos gondolat” – és a lány térdére tette a kezét.